

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Provinciedomein Raversijde (Oostende, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021I122
September 2021

NOTA
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

PROEFSLEUVENONDERZOEK

Colofon

Bekrachtigde archeologienota in uitgesteld traject: **ID 18908**

Bureauonderzoek: **2021A394**

Prospectie zonder ingreep in de bodem: **2021C210**

Prospectie met ingreep in de bodem: **2021I122**

Auteur: Jeroen Vanhercke

Nummer van het wettelijk depot: /

Naam en erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert NV OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

Ruben Willaert nv

Ten Briele 14 bus 15

8200 Sint-Michiels-Brugge

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Advies.....	5
1.1	Uitgevoerd vooronderzoek.....	5
1.2	Aanwezigheid van een archeologische site	5
1.3	Impactbepaling	6
1.3.1	Geplande werken.....	6
1.3.2	Impact ter hoogte van het archeologisch erfgoed	7
1.4	Waardering van de archeologische site	9
1.5	Maatregelen	9
2	Bibliografie	10

FIGURENLIJST

Figuur 1: Thematische kaart.	6
Figuur 2: Projectgebied met weergave van de geplande bodemingrepen.	8
Figuur 3: Allesporenplan weergegeven op de geplande werken hoogte van het onderzoeksgebied.....	8
Figuur 4: Detail kijkvenster weergegeven op de dieptes van de bodemingrepen.....	9

1 Advies

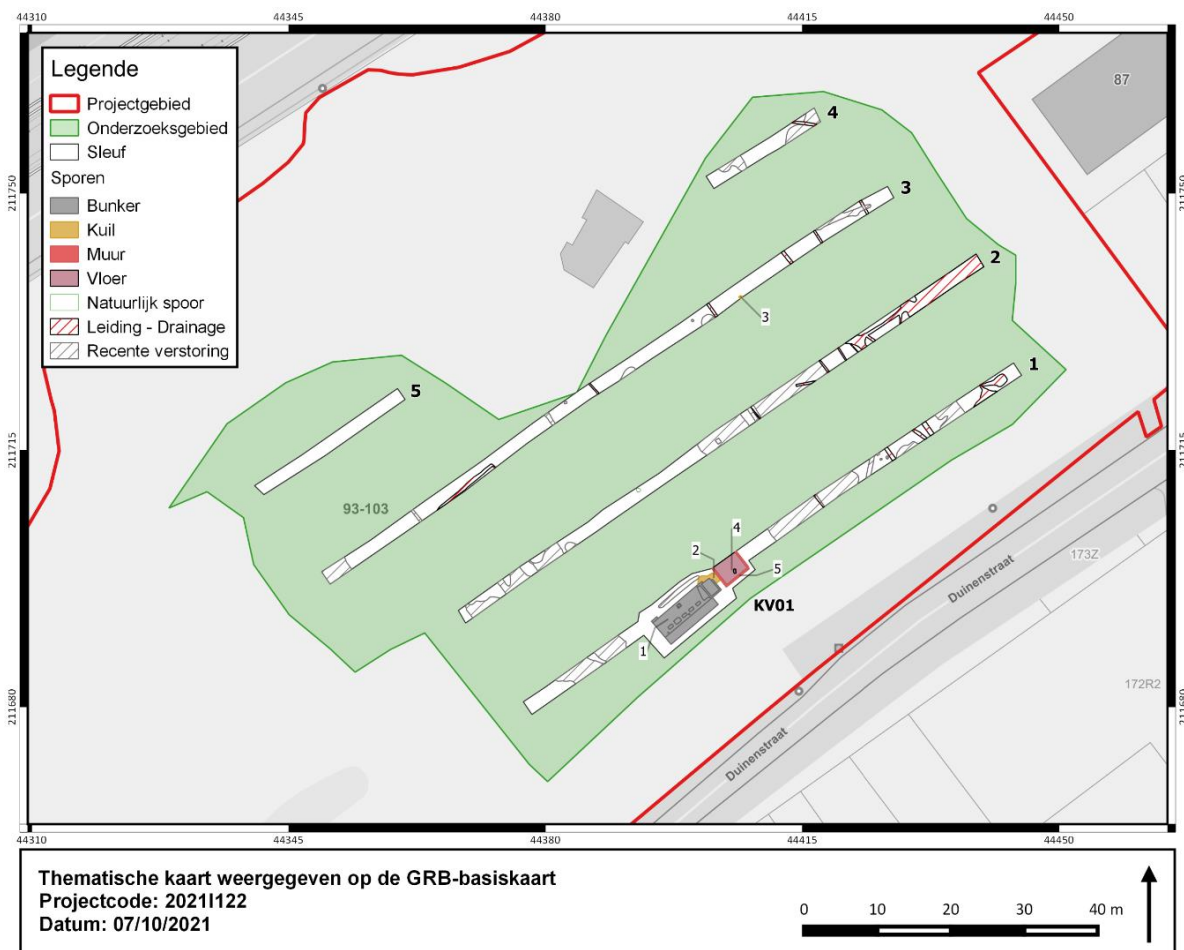
1.1 Uitgevoerd vooronderzoek

Bij het opstellen van de archeologienota met **ID 18908** werd een behoorlijk grote trefkans geformuleerd omtrent archeologisch erfgoed, vooral uit WO I en II. De archeologienota werd opgesteld met een uitgesteld vooronderzoek en werd met andere woorden aangeleverd op basis van het bureauonderzoek (projectcode: **2021A394**). Om de aan- of afwezigheid van archeologische sporen en artefactensites te kunnen nagaan werden een landschappelijk bodemonderzoek (projectcode: **2021C210**) en een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. In het landschappelijk bodemonderzoek werden de gegevens rond de aardkundige opbouw en de ontstaansgeschiedenis geverifieerd en verfijnd. Ook de gaafheid van de ondergrond, de kans op archeologische resten en de impact van de toekomstige verstoring werden ingeschat. Op basis van de resultaten werd een zone van 5101 m² afgebakend voor verder onderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (projectcode: **2021I122**). Het doel van deze archeologische terreininventarisatie was het maken van een archeologische evaluatie van de onderzoekzone, m.a.w. inzicht te krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd door middel van vijf proefsleuven 13,48 % van de afgebakende zone geëvalueerd.

1.2 Aanwezigheid van een archeologische site

De prospectie heeft aangetoond in het zuiden van het projectgebied sporen aan het licht gebracht uit het begin van de 20ste eeuw. Een betonnen constructie was in gebruik tijdens WO I en WO II en heeft hoogstwaarschijnlijk een link met de akkers die vlakbij gelegen waren. De structuur deed vermoedelijk dienst als opslagplaats voor landbouwproducten. Een bakstenen vloer en muur werden aangetroffen net naast dit spoor. Ze lijken uit dezelfde periode of iets vroeger te dateren. Het vondstmateriaal dateert uit het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw en bestaat uit de verpakkingen van voedselproducten (aardewerk, glas) en enkele metalen objecten die aan activiteiten uit beide Wereldoorlogen kunnen gelinkt worden. Over het grootste deel van het terrein werden ten slotte verstoringen aangetroffen die teweeg gebracht zijn door de campings die de voorbije decennia op het terrein gelegen waren.

Figuur 1: Thematische kaart.

1.3 Impactbepaling

1.3.1 Geplande werken

De geplande werken werden omschreven in het bureauonderzoek en worden hier hernomen. De opdrachtgever plant de verdere ontwikkeling van het provinciedomein Raversijde. De werken omvatten:

- Het natuurtechnisch inrichten van het terrein teneinde de biodiversiteit te verbeteren.

Hiertoe zal het terrein geplagd worden tot het geschikt niveau in functie van grondwater. Er zullen tevens afgravingen plaatsvinden in functie van de aanleg van poelen. De bestaande duinengordel wordt verbreed met het vrijgekomen zand vanuit de afgravingen en nadien afgedekt met aangevoerd duinenzand van deze verbreding. Deze afgraving varieert van ca. 10 cm in het westelijk deel van het plangebied tot ca. 125 cm in het oostelijk deel van het plangebied. De afgraving is het grootste ter hoogte van de vermoedelijke ophoging aan de voormalige oostelijke camping. De twee voorziene poelen worden uitgegraven tot een diepte van ca. 2,5 m-mv. De westelijke geplande poel heeft een oppervlakte van ca. 90 m², de oostelijke geplande poel heeft een oppervlakte van ca. 300 m². De gecombineerde oppervlakte van de geplande afgraving, inclusief de poelen, bedraagt ca. 1,15 ha. Op onderstaand plan is de voorziene afgraving in blauw aangeduid. Hoe donkerder de kleur hoe

groter de afgraving. In het westelijk terreindeel zal de afgraving zeer minimaal zijn (max. 10 cm). Teneinde de vegetatie en de bodem te beschermen zal het werfverkeer hier ook door middel van rijplaten gebeuren. Het noordoostelijk terreindeel (gele en rode kleur) wordt opgehoogd. Voorafgaand aan de ophoging zal géén afgraving plaatsvinden. Vanzelfsprekend dient wel rekening gehouden te worden met het noodzakelijke werfverkeer. De zone die niet is ingekleurd in geel, rood of blauw wordt niet afgegraven of opgehoogd. Hier blijft het bestaande maaiveld behouden teneinde de aanwezige vegetatie te beschermen. Hier wordt enkel verspreid nieuwe vegetatie ingezaaid. Deze zone heeft een oppervlakte van ca. 7550 m².

b) De aanleg van paden

De aanleg van een hoofdpad in halfverharding, van een duinenpad in schelpenpad van en trap in weervast staal in de duinen en van houten trappen. Voor de paden dient een bodemingreep voorzien te worden van ca. 50 cm-mv. De geplande paden zullen een oppervlakte hebben van ca. 1106 m²

c) De aanleg van een speelzone en uitkijkpunt

De opdrachtgever voorziet het herinrichten van een bunker in functie van toegankelijkheid dak en het afsluiten van de binnenkant. Er worden houten speelelementen; een uitkijkpunt en houten afsluitingen voorzien. De speelzone wordt voornamelijk aangelegd ter hoogte van de geplande ophoging in de duinen. Enkel een klein stukje van ca. 70 m² zal een bodemingreep in de ongeroerde bodem impliceren. Het inrichten van de speelzone werd gebaseerd op een historische foto van WO1, waarop te zien is dat de bunker ingebed zat in de duinen en enkele loopconstructies voorkwamen.

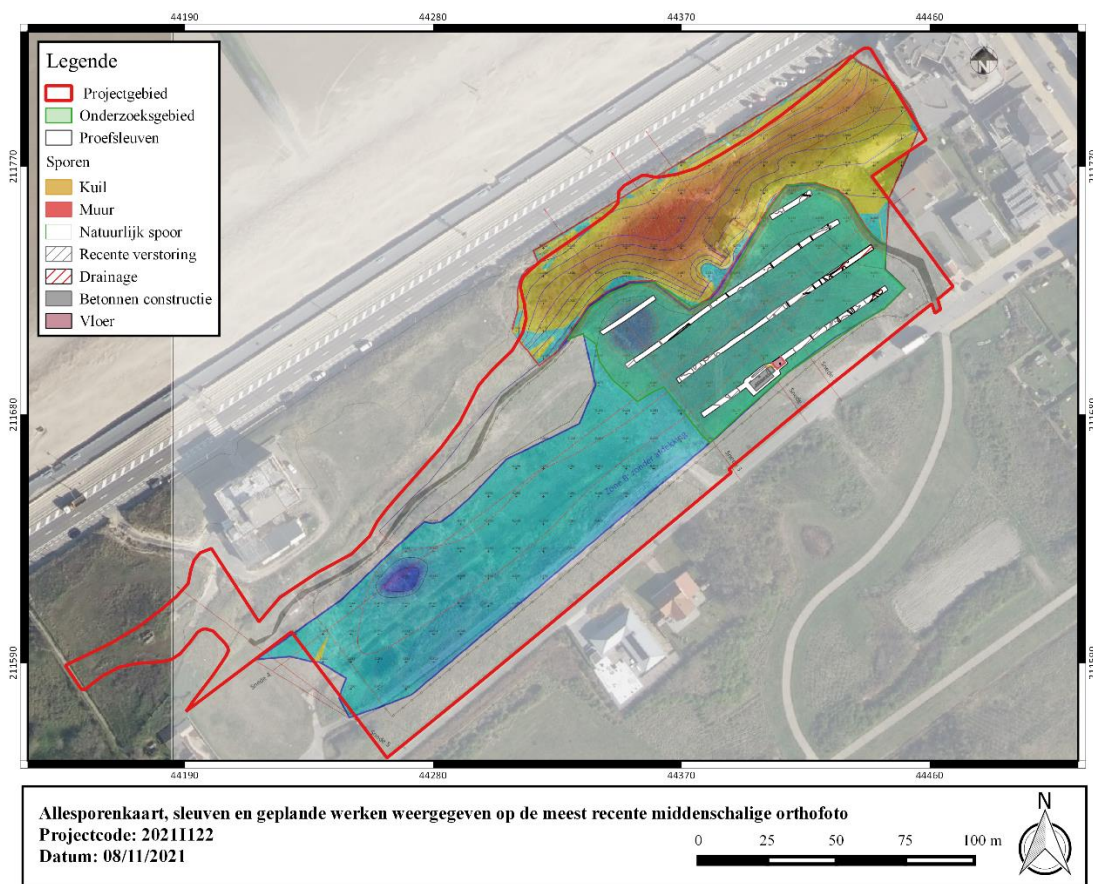
1.3.2 Impact ter hoogte van het archeologisch erfgoed

Na het landschappelijk bodemonderzoek werd al een zone van 5101 m² afgebakend waar de geplande werken het archeologische erfgoed bedreigen. Daar werd vervolgens het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De archeologisch relevante sporen bevonden zich in het zuiden van die onderzoekzone (ter hoogte van KV01). De bodemingrepen in deze zone zullen er een diepte hebben van ca. 15 cm tot 75 cm. De laagste waarde bevindt zich langs de zuidelijke grens van het onderzoeksgebied. De dieptes van de ingrepen nemen toe naar het noorden. Op ca. 5 m van de zuidelijke rand bedraagt de diepte 75 cm. S1 (de betonnen constructie) bevindt zich in deze zone. De top van het beton situeert zich op 5,13 m TAW, ca. 57 cm onder het maaiveld, dat op deze locatie op 5,70 m TAW gemeten werd.

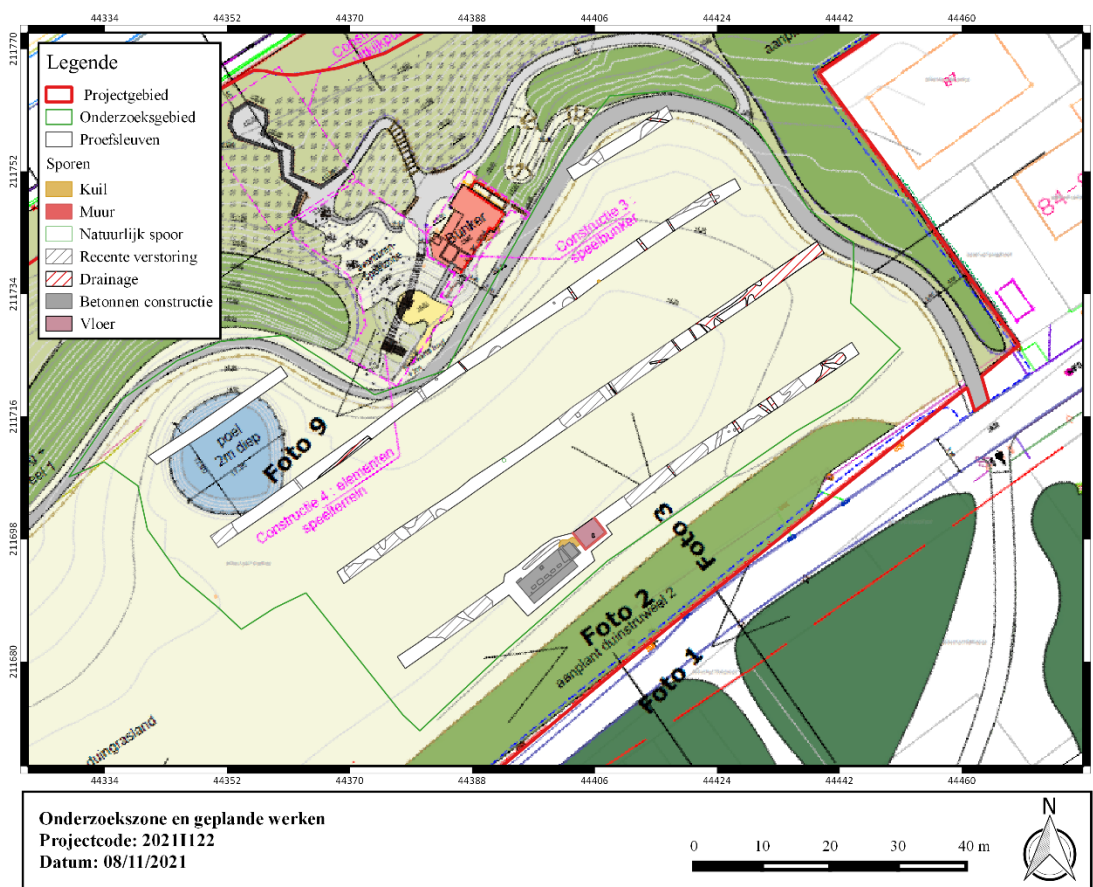
De noordelijke rand van de constructie zal zich met andere woorden rond de grens van de afgraving bevinden. Aangezien het om een betonnen constructie gaat, zal de kleine marge niet veel nadelige impact hebben op dit deel van het spoor. De rest van het spoor zal ondergronds blijven. De dieper gelegen sporen zoals S4 en S5 zullen zeker 80 cm onder de verstoringsdiepte gelegen zijn en niet verstoord worden.

Over de rest van het terrein bevinden zich geen archeologische resten die zullen aangetast worden door de afgravingen.

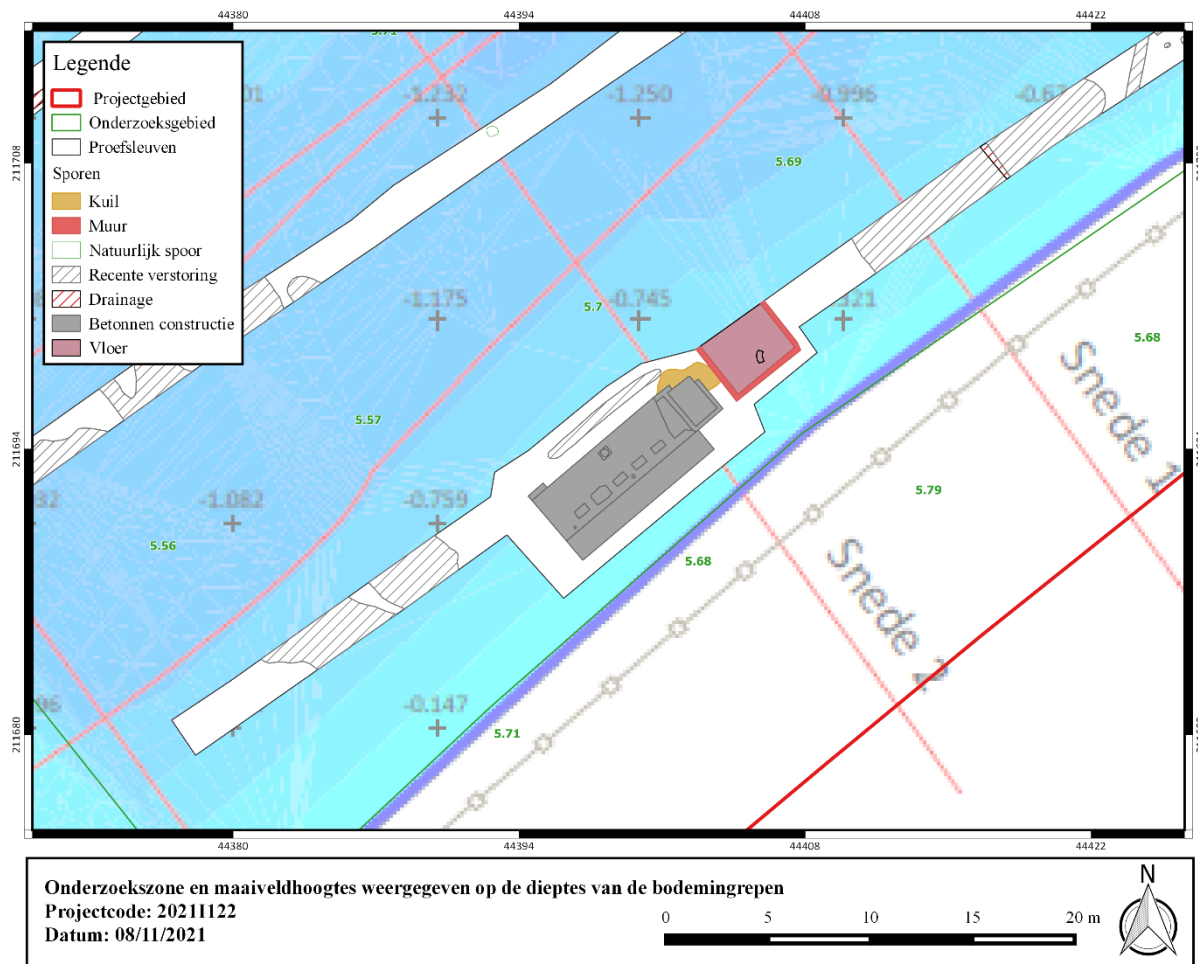

Figuur 2: Projectgebied met weergave van de geplande bodemingrepen.

Figuur 3: Allesporenplan weergegeven op de geplande werken hoogte van het onderzoeksgebied.

Figuur 4: Detail kijkvenster en maaiveldhoogtes weergegeven op de dieptes van de bodemingrepen.

1.4 Waardering van de archeologische site

De archeologisch relevante sporen dateren uit de 20ste eeuw en hadden een rol tijdens WO I en WO II. De exacte functie van de betonnen constructie kon niet achterhaald worden, al is er een grote kans dat het een verband had met de nabij gelegen akkertjes (opslag van voedselvoorraden). Hoewel de structuur zichtbaar was op foto's en kaarten uit beide wereldoorlogen was de structuur in de vergetelheid geraakt. De historische bronnen konden geen extra informatie opleveren omtrent de constructiewijze en het gebruik. Over de datering en functie kon enkel een idee verkregen worden op basis van de context.

De structuur maakt deel uit van een groter geheel waartoe de reeds gekende bunkers behoren, ook al heeft de betonnen constructie zo goed als zeker geen directe militaire functie. Een verband met de verdedigingsstructuren lijkt er echter wel te zijn. Een reconstructie van het oorlogsverleden te Raversijde kan daarom enigszins genuanceerd of aangevuld worden aan de hand van onderzoek op deze structuur.

1.5 Maatregelen

De koppeling van de resultaten van het vooronderzoek aan de impact en inplanting van de geplande werken toont aan dat een vervolgonderzoek hier niet aangewezen is, hoewel de aangetroffen restanten informatie kunnen opleveren over de omstandigheden op het terrein

tijdens WO I en WO II. Enkele basisgegevens werden wel al verzameld tijdens het huidige onderzoek. De site kan ondanks de geplande bodemingrepen namelijk *in situ* bewaard worden zonder dat de geplande werken schade zullen berokkenen. Bovendien kunnen de verzamelde gegevens gebruikt worden voor verder historisch onderzoek. Mochten de archeologische resten in de toekomst toch bedreigd worden, dan kan een meer gedetailleerde studie uitgevoerd of opgraving toch uitgevoerd worden.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

Ghyselbrecht E. & Willaert A. 2020: *Provinciedomein Raversijde (Oostende, West-Vlaanderen). Archeologienota. Bureauonderzoek Fase 0: Resultaten van het bureauonderzoek. Fase 1: Resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek*. Ruben Willaert nv. Brugge.

Vanhercke J., Vanbrabant E., Slabbinck F., Lannoy B. 2021: *Provinciedomein Raversijde (Oostende, West-Vlaanderen). Nota – Deel 1: Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek*. Ruben Willaert nv. Brugge.

Van Goidsenhoven W. 2021: *Provinciedomein Raversijde (Oostende, West-Vlaanderen). Archeologienota. Bureauonderzoek (Fase 0). Deel 2: Programma van maatregelen*. Ruben Willaert nv. Brugge.